

ประกาศกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นในการประเมินผลสัมฤทธิ์
พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

โดยที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เห็นสมควรประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวบรรลุเป้าหมายในการมีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็น การลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งของกฎหมาย การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัตินี้ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์จะต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ตลอดจนต้องดำเนินการตามแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะต้องมีการประกาศรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและแนวทางดังกล่าว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

๑. การรับฟังความคิดเห็น

๑.๑ กฎหมายที่จะเปิดรับฟังความคิดเห็นเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รายละเอียดปรากฏตามคิวอาร์โค้ด (QR Code) แนบท้ายประกาศนี้

๑.๒ ผู้เกี่ยวข้องที่จะทำการรับฟังความคิดเห็น

- (๑) ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง และเจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเอง
- (๒) ผู้อำนวยการนิคมสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่นิคมสหกรณ์
- (๓) สมาชิกนิคมสร้างตนเอง
- (๔) สมาชิกนิคมสหกรณ์
- (๕) บุคลากรและเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
- (๖) บุคลากรและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์
- (๗) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมที่ดิน กรมธนารักษ์ กรมป่าไม้ กรมแผนที่ทหาร กรมพัฒนาที่ดิน กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ
- (๘) ประชาชนทั่วไป

๑.๓ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการและกรมส่งเสริมสหกรณ์จะดำเนินการรับฟังความคิดเห็นด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม โดยจะมีวิธีหลักในการรับฟังความคิดเห็นดังนี้

- (๑) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th)
- (๒) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบสารสนเทศของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (www.dsdw.go.th) และกรมส่งเสริมสหกรณ์ (www.cpd.go.th)
- (๓) การจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น
- (๔) การจัดทำแบบสอบถามผู้ใช้บริการ ได้แก่ สมาชิกนิคมสร้างตนเอง และสมาชิกนิคมสหกรณ์

๑.๔ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

(๑) รับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

(๒) รับฟังความคิดเห็นผ่านระบบสารสนเทศของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการและกรมส่งเสริมสหกรณ์ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

(๓) จัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมาย ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒ - ๓ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงแรมเดอะทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเอง เจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเอง บุคลากรและเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

ครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ผ่านระบบออนไลน์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการนิคมสหกรณ์ เจ้าหน้าที่นิคมสหกรณ์ และสมาชิกนิคมสหกรณ์

ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗ ณ โรงแรมเดอะทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการนิคมสหกรณ์ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ รอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

การประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งนี้ เป็นการประเมินผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๖

๒. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

๒.๑ วัตถุประสงค์ของการมีกฎหมาย

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ มีวัตถุประสงค์ในการให้รัฐมีอำนาจในการจัดที่ดินของรัฐ เพื่อให้ประชาชนได้มีที่ตั้งเคหสถาน และประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่งในที่ดิน โดยจัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์ ซึ่งการจัดตั้งนิคมดังกล่าว เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาระบบการถือครองที่ดินของประชาชนในชนบทให้เกิดความเป็นธรรม โดยนำเอาที่ดินของรัฐที่รกร้างว่างเปล่ามาดำเนินการจัดสรรให้กับราษฎรยากจนที่ขาดแคลนที่ดินทำกิน เพื่อให้มีที่ตั้งเคหสถานและประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง โดยส่งเสริมให้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อความมั่นคงแห่งครอบครัวซึ่ง

จะก่อให้เกิด...

ครอบครัวซึ่งจะก่อให้เกิดความรักความหวงแหนที่ดินและให้เป็นมรดกตกทอดไปสู่บุตรหลาน ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาประชาชนในนิคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

๒.๒ มาตรการสำคัญของกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีมาตรการสำคัญต่าง ๆ ที่ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ การจัดตั้งนิคม และการสิ้นสุดของนิคม

การจัดที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนได้มีที่ที่ตั้งเคหสถานและประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่งในที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้จัดตั้งเป็นนิคมขึ้นโดยอาจจะอยู่ในรูปแบบของนิคมสร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์ โดยในการจัดตั้งนิคมขึ้นในท้องที่ใด ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่กำหนดแนวเขตที่ดินของนิคมไว้ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้น และให้อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรืออธิบดีกรมสหกรณ์ที่ดิน (กรมส่งเสริมสหกรณ์ในปัจจุบัน) แล้วแต่กรณี มีอำนาจอนุญาตให้สมาชิกนิคมเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนิคมเพื่อทำการเกษตรตามกำลังแห่งครอบครัวของสมาชิกนิคมนั้น แต่ไม่เกินครอบครัวละห้าสิบไร่ หากสมาชิกนิคมจะทำการอย่างอื่นด้วยต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี

ส่วนการสิ้นสุดของนิคมเกิดขึ้นเมื่อบรรลุถึงความมุ่งหมายแล้ว มาตรา ๑๙ กำหนดให้เป็นอันสิ้นสุดโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แล้วแต่กรณี ประกาศวันสิ้นสุดสภาพของนิคมในราชกิจจานุเบกษา

๒.๒.๒ คณะกรรมการนิคม

เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมแล้ว (ทั้งนิคมสร้างตนเองและนิคมสหกรณ์) พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิคมขึ้นซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินแปดคน ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แล้วแต่กรณี แต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่ในการคัดเลือกผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดเข้าเป็นสมาชิกนิคม

นอกจากนั้นแล้ว คณะกรรมการนิคมสร้างตนเอง มีอำนาจหน้าที่จัดสมาชิกนิคมสร้างตนเองเพื่อให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินแต่ละแปลงตามแผนผังที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกำหนดและส่งเสริมการเกษตรและกิจกรรมอื่นเพื่อพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจของนิคมสร้างตนเอง ส่วนคณะกรรมการนิคมสหกรณ์มีหน้าที่ดำเนินการให้มีการก่อตั้งนิคมเป็นสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์

๒.๒.๓ การเรียกเก็บเงินจากสมาชิกนิคมเพื่อช่วยทุนที่รัฐบาลได้ลงไปในการจัดนิคม

ในการเข้าเป็นสมาชิกนิคม (ทั้งนิคมสร้างตนเองและนิคมสหกรณ์) ให้เรียกเก็บเงินจากสมาชิกนิคมเพื่อช่วยทุนที่รัฐบาลได้ลงไปในการจัดนิคมในอัตราที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรืออธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด ซึ่งไม่เกินร้อยละสองร้อยบาท โดยผ่อนชำระเป็นรายปี ปีหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละสิบและต้องเริ่มต้นชำระงวดแรกอย่างช้าในปีที่ห้านับแต่ปีที่ได้เข้าเป็นสมาชิกนิคม ถ้าปีใดไม่สามารถชำระได้ โดยมีเหตุผลอันสมควร อธิบดีจะผ่อนผันให้ชำระในปีถัดไปได้

๒.๒.๔ การแสดงเขตที่ดินและอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดิน

ในกรณีของการจัดที่ดินในนิคมสร้างตนเอง เมื่อคณะกรรมการนิคมสร้างตนเองได้พิจารณาคัดเลือกผู้ใดเข้าเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองแล้ว ให้ผู้ปกครองนิคมแสดงเขตที่ดินที่จัดแบ่งให้แก่ผู้นั้นไว้ในแผนผังที่ดินของนิคมสร้างตนเอง และให้ทำประกาศปิดไว้ ณ ที่ทำการนิคมสร้างตนเองพร้อมกับทำหนังสือแจ้งให้ปรับมอที่ดินภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

ในกรณี...

ในกรณีของการจัดที่ดินในรูปแบบสหกรณ์ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์จะเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ และรวมกันเข้าเป็นสหกรณ์จดทะเบียนมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์แล้ว และให้อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ดำเนินการทำแผนผังจัดแบ่งที่ดิน และอนุญาตให้สมาชิกนิคมสหกรณ์เข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่มอบหมายให้ตามที่เห็นสมควร และแสดงเขตที่ดินที่จัดแบ่งให้แก่สมาชิกนิคมสหกรณ์ไว้ในแผนผังของนิคมสหกรณ์กับทำประกาศติดไว้ ณ ที่ทำการนิคมสหกรณ์

๒.๒.๕ การกำหนดคุณสมบัติของผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกของนิคมสร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งมีคุณสมบัติที่เหมือนกัน ๖ ประการ คือ มีสัญชาติไทย มีความประพฤติดี และเต็มใจปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรืออธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์แล้วแต่กรณีกำหนด สามารถประกอบการเกษตรได้ตามระเบียบที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรืออธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์แล้วแต่กรณีกำหนด ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีแต่เพียงเล็กน้อยไม่พอแก่การครองชีพ ไม่มีอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งในขณะนั้นพอต่อการครองชีพ ส่วนกรณีสมาชิกนิคมสร้างตนเอง จะมีคุณสมบัติเพิ่มเติมอีกประการหนึ่งคือ บรรลุนิติภาวะและเป็นหัวหน้าครอบครัว

๒.๒.๖ การกำหนดหน้าที่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์

ในกรณีที่ เป็นสมาชิกของนิคมสร้างตนเองต้องไปแสดงตนต่อผู้ปกครองนิคม ภายในเวลาที่กำหนดตามหนังสือแจ้ง และเมื่อได้รับการมอบหมายให้ทำประโยชน์แล้วให้ลงลายมือชื่อรับมอบที่ดิน และอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการออกหนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์ในที่ดิน หลังจากนั้นต้องจัดทำที่ดินให้เกิดประโยชน์ภายในห้าปี โดยต้องทำประโยชน์ให้ได้อย่างน้อยหนึ่งในสิบส่วนในปีแรก หากทำไม่ได้จะขาดสิทธิเข้าทำประโยชน์ที่ได้รับมอบ และถ้าไม่ได้ทำประโยชน์เต็มที่ภายในสี่ปีต่อมา ก็ให้ได้รับหนังสือทำประโยชน์เฉพาะส่วนที่ทำได้ เว้นแต่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจะผ่อนผันให้อีกคราวละหนึ่งปี แต่ไม่เกินสามปี

ส่วนสมาชิกของนิคมสหกรณ์เมื่อได้รับคัดเลือกจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ก่อนและรวมตัวเป็นสหกรณ์จึงจะเข้าทำประโยชน์ได้

หน้าที่ของสมาชิกหลังจากได้สิทธิเข้าทำประโยชน์แล้ว สมาชิกนิคมสร้างตนเอง มีหน้าที่ตามมาตรา ๒๗ (๑)-(๘) ส่วนสมาชิกนิคมสหกรณ์มิได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ แต่มีระเบียบกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินไว้

๒.๒.๗ การสั่งให้สมาชิกออกจากนิคมสร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์

อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีอำนาจสั่งให้สมาชิกออกจากนิคมสร้างตนเองได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งในสามประการคือ ไม่ใช่ที่ดินทำประโยชน์ให้ถูกต้องตามระเบียบ เป็นผู้ขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิก หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗

ส่วนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์มีอำนาจสั่งให้สมาชิกออกจากนิคมสหกรณ์ได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งในสามประการคือ ไม่ใช่ที่ดินทำประโยชน์ให้ถูกต้องตามระเบียบ ไม่ชำระหนี้ที่เรียกเก็บตามมาตรา ๑๐ หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ออกตามความในมาตรา ๑๗

๒.๒.๘ การสิ้นสภาพของสมาชิกนิคมสร้างตนเองหรือนิคมสหกรณ์

เหตุแห่งการสิ้นสภาพสมาชิกของนิคมสร้างตนเอง กฎหมายกำหนดไว้สองประการ คือ ลาออก ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๒๘

เหตุแห่งการสิ้นสภาพของสมาชิกของนิคมสหกรณ์ กฎหมายกำหนดไว้สามประการ คือ ลาออก ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๓๘ และขาดจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์

๒.๒.๙ การตั้งผู้ปกครองนิคม

ในกรณีของการจัดที่ดินในรูปนิคมสร้างตนเอง ให้ผู้ปกครองนิคมทำหนังสือแจ้งผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองให้ไปรับมอบที่ดินภายในเวลาที่กำหนด เมื่อผู้ปกครองนิคมได้ตรวจสอบหลักฐานของผู้ซึ่งแสดงตนนั้น และเห็นว่าถูกต้อง ก็ให้ชี้เขตที่ดินที่ได้รับมอบให้เข้าทำประโยชน์ เมื่อผู้นั้นลงลายมือชื่อรับมอบที่ดินแล้ว ให้อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมอบหมายออกหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน และสั่งให้อพยพครอบครัวเข้าอยู่ประจำในที่ดินนั้นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับมอบที่ดิน

๒.๒.๑๐ การออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ที่ดิน และโฉนดที่ดิน

เมื่อสมาชิกนิคม (ทั้งนิคมสร้างตนเองและนิคมสหกรณ์) ได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้ว และได้เป็นสมาชิกนิคมมาเป็นเวลาเกินกว่าห้าปี ทั้งได้ชำระเงินช่วยเหลือที่รัฐบาลได้ลงไปและชำระหนี้เกี่ยวกับกิจการของนิคมให้แก่ทางราชการเรียบร้อยแล้ว ให้ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ให้แก่ผู้นั้น โดยผู้ได้รับหนังสือแสดงการทำประโยชน์แล้วจะขอให้ออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

อย่างไรก็ตาม สมาชิกนิคมสหกรณ์ จะขอให้ ออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้นตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

ทั้งนี้ ถ้าสมาชิกนิคมสร้างตนเองตายก่อนได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น ให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกทายาทโดยธรรมซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา ๒๒ เข้าเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองแทน

๒.๒.๑๑ การกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการเงิน การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกนิคม

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรืออธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์มีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการเงิน การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกนิคม อันเกี่ยวกับกิจการของนิคม ตลอดจนการปกครองนิคมและกิจการอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของนิคม

๒.๒.๑๒ การให้อำนาจอธิบดีในการควบคุมการใช้ที่ดินในเขตนิคม

อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรืออธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์มีอำนาจปฏิบัติการในที่ดินนิคมที่เกี่ยวกับไม้หวงห้าม แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์เป็นเงินหรือทรัพย์สินสำหรับบำรุงกิจกรรมและการจัดหาสิ่งก่อสร้างอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนิคมได้ โดยปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

๒.๒.๑๓ โทษอาญา

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืนไว้สองกรณี กรณีแรก ผู้เข้าไปหาประโยชน์ ยึดถือ ครอบครอง ปลูกสร้าง ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือทำด้วยประการใด ๆ ภายในเขตของนิคม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรืออธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรณีสอง ผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองหรือสมาชิกนิคมสหกรณ์ หรือหมดสิทธิในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนิคม แล้วไม่ยอมออกจากที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งของอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

๒.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะประชาชนจะได้รับจากการมีกฎหมาย

ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีแต่เพียงเล็กน้อยไม่พอต่อการครองชีพ สามารถมีที่ดินทำกิน อีกทั้งการจัดตั้งนิคมยังมีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทได้มีการใช้ที่ดิน ที่รกร้างว่างเปล่าให้เกิดผลงอกเงยในทางเศรษฐกิจ มีการตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่งในที่ดินใน เขตนิคมมีการจัดสร้างสิ่งสาธารณูปโภค ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกนิคม ซึ่งมีส่วนช่วยในการ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในเขตนิคมให้ดียิ่งขึ้น และส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า

๒.๔ ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษ ตามกฎหมาย

๒.๔.๑ ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย

(๑) เกณฑ์ในการจัดสรรที่ดินให้สมาชิกนิคมเข้าทำประโยชน์ในนิคมขาด ความชัดเจน

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจอนุญาตให้สมาชิกนิคมเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนิคมตามกำลังแห่งครอบครัวของ สมาชิกนิคมนั้น แต่ไม่เกินครอบครัวละห้าสิบไร่ ซึ่งเกณฑ์ในเรื่องกำลังแห่งครอบครัวดังกล่าวไม่มีนิยามที่ชัดเจน ว่าหมายถึงอะไร และจำนวนห้าสิบริบดังกล่าวจะนับเฉพาะที่ดินของนิคมเท่านั้น หรือรวมที่ดินที่อยู่นอกนิคม ด้วย เป็นต้น

(๒) อัตราเงินที่เรียกเก็บจากสมาชิกนิคมเพื่อช่วยทุนที่รัฐบาลได้ลงไปในการจัดนิคมไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้เรียกเก็บเงินจากสมาชิกนิคมเพื่อช่วยทุนที่รัฐบาลได้ลงไปในการจัดนิคมในอัตราที่อธิบดีกำหนดซึ่ง ไม่เกินร้อยละสองร้อยบาท อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศก็เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเทียบกับ ตอนประกาศใช้กฎหมาย รวมถึงอัตราเงินเพื่อที่สูงขึ้น ทำให้อัตราเงินที่เรียกเก็บจากสมาชิกนิคมในอัตรา ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

(๓) ขาดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีสมาชิกนิคมขาดจาก การเป็นสมาชิกนิคมหรือสละสิทธิในที่ดิน

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้สมาชิกนิคมผู้ใดไปจากนิคมเกินหกเดือนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย เป็นอันขาดจากการเป็นสมาชิกนิคม และกำหนดว่า สมาชิกนิคมสร้างตนเองผู้ใดไม่ไปแสดงตนเพื่อรับมอบที่ดิน และไม่อพยพครอบครัวเข้าอยู่ประจำ ในที่ดินภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องอันสมควร เป็นหนังสือให้ผู้ปกครองนิคมทราบ ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ ทำให้เกิดปัญหาว่าการขาดจากการเป็นสมาชิก หรือสละสิทธิในที่ดินดังกล่าวจะเกิดขึ้นทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีกระบวนการในการพิจารณาหรือตรวจสอบ โดยหน่วยงานใด ๆ ก่อนหรือไม่

(๔) ไม่มีการกำหนดมาตรการบังคับแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ออกจากที่ดินของนิคมไว้อย่างชัดเจน ในกรณีที่ไม่มีสิทธิครอบครอง หรืออาศัยในที่ดินภายในเขตของนิคม โดยมีขอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๘ กำหนดให้ผู้ที่ไม่สิทธิครอบครองหรืออาศัยในที่ดินภายในเขตของนิคมโดยขอบด้วยกฎหมาย ต้อง รื้อถอนขนย้ายสิ่งปลูกสร้างและสิ่งอื่นออกจากนิคมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่งของอธิบดี โดยหาก ผู้นั้น...

ผู้นั้นไม่ปฏิบัติการภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างนั้นออกจากที่ดินของนิคมได้ โดยผู้นั้นจะเรียกค่าทดแทนหรือค่าเสียหายอย่างใดมิได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายระบุแต่เพียงว่า ผู้ที่ถูกบังคับให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง จะเรียกค่าทดแทนไม่ได้ แต่ไม่มีการกำหนดมาตรการบังคับแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างไว้อย่างชัดเจน เช่น หากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายทำการรื้อถอน จะเรียกค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนได้หรือไม่ เป็นต้น

(๕) คุณสมบัติของผู้ซึ่งจะเข้าเป็นสมาชิกนิคมบางประการกำหนดไว้ไม่ชัดเจน และขาดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ซึ่งจะเข้าเป็นสมาชิก

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดคุณสมบัติของบุคคลซึ่งจะเข้าเป็นสมาชิกนิคมไว้ อย่างไรก็ตาม มีคุณสมบัติบางประการที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ขาดความชัดเจนและมีปัญหาในการตีความ เช่น คุณสมบัติในเรื่องไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีแต่เพียงเล็กน้อยไม่พอแก่การครองชีพ มีปัญหาว่าอย่างไรที่จะถือว่าไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีแต่เพียงเล็กน้อยไม่พอแก่การครองชีพ ซึ่งไม่มีเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างชัดเจน

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีประเด็นปัญหาว่า ในการพิจารณาคุณสมบัติบางประการของผู้เข้าเป็นสมาชิกนิคมว่าจะต้องดำเนินการตรวจสอบอย่างไร เช่น กรณีที่กำหนดว่าผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกนิคมต้องไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ จำเป็นจะต้องมีใบรับรองแพทย์หรือเอกสารอื่น ๆ มายืนยันหรือไม่

(๖) ปัญหาการนับระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเอง

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดว่า ถ้าสมาชิกนิคมสร้างตนเองตายก่อนได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น ให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกทายาทโดยธรรม และมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ เข้าเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองแทน อย่างไรก็ตาม มีประเด็นว่าการให้เข้าเป็นสมาชิกนิคมแทนนี้ ทายาทจะสามารถนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกนิคมต่อเนื่องจากสมาชิกนิคมที่เสียชีวิตไปแล้วได้หรือไม่ ไม่ว่าจะกรณีที่ทำประโยชน์ในที่ดินมาแล้วไม่ถึงห้าปี หรือทำประโยชน์ในที่ดินมาแล้วเกินห้าปี แต่ยังไม่ได้รับหนังสือแสดงการทำประโยชน์ที่ดิน หรือได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ดินแล้ว แต่ยังไม่ได้นำไปขออนุญาตโฉนดที่ดิน

(๗) ขาดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการในกรณีที่สมาชิกนิคมกลายเป็นผู้วิกลจริต

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดเอาไว้ว่า ในกรณีที่สมาชิกนิคมสร้างตนเองกลายเป็นผู้วิกลจริต หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ให้อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีเกี่ยวกับที่ดินนั้น ซึ่งมีความไม่ชัดเจนว่า อธิบดีจะต้องดำเนินการอย่างไรในกรณีที่สมาชิกนิคมกลายเป็นผู้วิกลจริต นอกจากนั้นแล้ว ในกรณีที่สมาชิกนิคมสหกรณ์กลายเป็นผู้วิกลจริตก็ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดเอาไว้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งสมควรที่จะต้องแก้ไขกฎหมายให้เกิดความชัดเจนในเรื่องนี้

(๘) อัตราโทษปรับตามกฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๑ กำหนดว่า ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา ๔๒ กำหนดว่า ผู้ใดขาดจากการเป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองหรือสมาชิกนิคมสหกรณ์ หรือหมดสิทธิในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนิคมแล้วไม่ยอมออก

จากที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งของอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตราโทษปรับในความผิดทั้งสองฐานมีโทษปรับเพียงไม่เกินหนึ่งพันบาทเท่านั้น ทั้งนี้ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเทียบกับขณะที่ประกาศใช้กฎหมายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ รวมถึงอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ทำให้อัตราโทษปรับดังกล่าวต่ำเกินไป และไม่มีผลเป็นการยับยั้งการกระทำความผิดได้

๒.๔.๒ สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย

มีการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ แต่เนื่องจากความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกับความผิดอาญาฐานอื่น ๆ เช่น ปลอมเอกสาร หรือการบุกรุกตามกฎหมายเกี่ยวกับ ป่าไม้ ซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่า และเป็นความผิดกรรมเดียวกัน ซึ่งทำให้บทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ ไม่ถูกนำมาปรับใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด เพราะเป็นบทที่เบากว่า

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(นายกันตพงศ์ รัชชีสว่าง)

อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

เอกสารแนบท้ายประกาศกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นในการประเมินผลสัมฤทธิ์
พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

